

ІНТЕГРАЦІЯ ФІЛОЛОГІЇ І ТЕХНІЧНИХ НАУК

УДК 004.032.6 : 811.111 : 81 ' 25

А. А. БАДАН, І. В. НЕДАЙНОВА

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ У НАВЧАННІ ФАХОВОМУ ПЕРЕКЛАДУ

В даній статті відображено дослідження ефективності використання мультимедійних засобів у навчанні фаховому перекладу, що проводилося на кафедрі ділової іноземної мови та перекладу Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" протягом останніх двох років. Висновки дослідження базуються на аналізі опитування як студентів так і викладачів кафедри щодо продуктивності застосування мультимедійних інструментів для вивчення англійської мови для професійних цілей.

Ключові слова: англійська мова для професійного спілкування, мовні компетенції, ефективність аудиторного навчання, мультимедійні технології, інтерактивна природа.

В статье предлагается исследование эффективности использования мультимедийных средств при обучении профессиональному переводу, которое проводилось на кафедре делового иностранного языка и перевода Национального Технического Университета "Харьковский политехнический институт". Выводы исследования основываются на опросе как студентов так и преподавателей о продуктивности использования мультимедийных инструментов при изучении английского языка для профессиональных целей.

Ключевые слова: английский язык для профессионального общения, языковые компетенции, эффективность аудиторного обучения, мультимедийные технологии, интерактивная природа.

This article concentrates on the opportunities that multimedia plays in the stages of second language acquisition for specific purposes. In Ukraine multimedia tools are being widely integrated into teaching English and this fact supports the implementation of high-quality instruction. At the same time, multimedia fosters new issues in higher education classroom. The paper reflects the research of multimedia efficiency at Business Foreign Language and Translation department at National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" for the past two years. The conducted study is represented on the response-based analysis of using different multimedia tools in teaching English for specific purposes and involves both the teacher-based and student-based analyses. Both the teacher's mentoring and the student's participation are being viewed and assessed in the multimedia enabled classroom as the counterpart contribution to the teaching process.

Keywords: ESP, language competences, the efficiency of classroom activities, multimedia technologies, interactive nature.

Вступ. Європейська спільнота натхненно працює щодо вдосконалення якості вищої освіти. Оскільки Болонський процес був започаткований як процес європейських реформ, що спрямований на створення європейського простору вищої освіти, який "забезпечує Європу широкою, якісною та просунутою базою знань та забезпечує подальший розвиток Європи як стабільної, мирної та толерантної спільноти" [1], то питання, пов'язані з якістю вищої освіти, дедалі більше виявляються у фокусі інтересів сучасного суспільства, а стирання європейських кордонів веде до академічної мобільності в рамках університетів, що приєдналися до Болонської системи. І цілком природно, що багатомовність стала одною з важливих характеристик об'єднання Європи і, як соціальне явище, невід'ємною умовою європейського навчального простору.

Через легкий доступ до автентичних курсів і, що не менш важливо, через швидкий розвиток комп'ютерних технологій, у пострадянських країнах різко підвишився інтерес до вивчення іноземних мов. І сьогодні в Україні одною з ознак європейської інтеграції, що має важливу соціальну функцію, є знання іноземних мов, оскільки процеси об'єднання Європи відбуваються як

на державному та міжнародному рівнях, так і в індивідуальній та суспільній комунікації. Сьогодні українцю зрозуміло – щоб стати конкурентоспроможним фахівцем як у своїй країні, так і за її межами, необхідно володіти іноземною мовою, бажано, англійською, оскільки саме ця мова сьогодні визнана інструментом глобальної комунікації. З цих причин зараз в українських ВНЗ створюються сприятливі умови для ефективного вивчення англійської мови за професійним спрямуванням. Тим не менше, тривале використання комп'ютерів у навчанні все ще не стало в українських вишах нормою через їх вартість та організаційні проблеми для роботи в аудиторії.

Формулювання цілей статті. Зважаючи на вищезгадані фактори, на кафедрі ділової іноземної мови та перекладу НТУ "ХПІ" зроблені певні успішні зусилля щодо подолання існуючих труднощів задля моделювання реального спілкування та занурення студентів у справжню мовленнєву ситуацію через мультимедіа при навчанні фаховому технічному перекладу. Предметом даного дослідження є вивчення того, як мультимедіа змінює ефективність діяльності студентів, а його об'єктом виступає саме потенціал

мультимедійних технологій для роботи студентів у класі та поза його межами. Метою даної статті є висвітлення позитивних сторін роботи з мультимедійними інструментами при навчанні фаховому перекладу та відображення тих якісних результатів застосування мультимедіа, що були досягнуті на кафедрі ділової іноземної мови та перекладу Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" протягом останніх двох років. Проведене емпіричне дослідження базується на аналізі, основанийому на відповідях про ефективність використання різних мультимедійних засобів та форм застосування для вивчення англійської мови при навчанні перекладацьким компетенціям, і включає думки обох сторін навчального процесу, а саме викладачів і студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останні роки в академічній науці зростає кількість праць, пов'язаних з застосуванням мультимедійних технологій у навчальному процесі взагалі та вивченні іноземних мов зокрема.

Українські вчені, натхненні великими обсягами, які можуть відкрити мультимедіа на занятті з іноземної мови, почали висувати механізми їх реалізації для методологічної дискусії. Наприклад, В. Я. Пилипенко [2, с. 162] зосереджує увагу на каналах, засобах і передбачуваних результатах; І. Белікова [3] зосереджується на основних методологічних та дидактичних вимогах щодо використання інформаційних технологій у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах; Л. Сазанович [4] представляє огляд багатьох популярних медійних програм, розроблених західними вченими, наприклад, таких як Via Voice, SMRT English, підготовка до тестування IELTS, ділова англійська, англійська для сервісного обслуговування, медична англійська, академічна англійська і т.і.; Л. О. Ковальчук і Т. В. П'ятничка [5] аналізують зміст сучасних медійних технологій у порівнянні з традиційними методами навчання. Західні колеги пішли далі в аналіз позитивних та негативних наслідків впровадження медіа технологій у навчання іноземній мові, і тут спираємося на дослідження, проведені З. Доведаном, С. Селяном та К. Вуковичем: вони підкреслюють важливість універсального використання видів діяльності під час впровадження мультимедіа: не треба відмовлятися від традиційних граматичних вправ, вправ на розуміння читання, написання листів та есе, вивчення словника через статті, інформацію про навчання за кордоном чи пошук роботи, рекламні буклети, не забувати і про переклад, через який студент має опанувати відмінності між мовами та багато іншого [6].

Виклад основного матеріалу дослідження. Цікавим досвідом для нас стала стаття непальського колеги М. Пана, який підкреслив необхідність об'єднаних методів, як традиційних, так і мультимедійних, для навчання англійській студентів, що не є носіями мови. Звернувши увагу на безперечні переваги використання мультимедійних технологій, які "можуть повною мірою покращити уявлення студентів та практичні мовні навички" та "забезпечити ефективний результат навчання англійської мови" [7, с. 38], він також звертає

увагу мультимедійних прихильників до недоліків, з якими стикається вчитель під час мультимедійного заняття: залежність викладача від мультимедійних пристроїв під час навчання, коли він може "перетворитися на раба мультимедійних технологій і не може грати ключову роль в якості фасилітатора" [7, с. 34]; брак спілкування між викладачем та студентами; відсутність в режимі реального часу викладання; втрата логічного мислення студентів і, що не менш важливо, затратний спосіб проведення мультимедійних занять з іноземної мови [7, с. 33-35].

Фактично, всі висновки з вищенаведених джерел повністю узгоджуються з даними нашого дослідження. Тим не менш, розвиток мультимедійних технологій призвів до нових шляхів та нових форм їх застосування. Почнемо з того, що ми визначаємо мультимедіа в аудиторії як набір технологій, що поєднують в собі інформаційні технології та записи телевізійних фрагментів (як графічні, так і анімовані), які допомагають створювати автентичні мовленнєві ситуації для занурення студентів у вивчення мови і тим самим полегшити навички прослуховування автентичного усного мовлення. І оскільки це дозволяє викладачам та студентам опанувати величезний інформаційний простір і надає їм свободу у створенні власного самостійного навчального середовища, "з педагогічної перспективи ми [викладачі] повинні шукати способи зв'язати свободу та відповідальність, щоб студенти могли користуватися цією свободою і, в той же час, брати на себе відповідальність" [8].

Отже, нарівні з іншими перевагами (на думку В. Пилипенка, до них можна віднести сильні емоції, пильність та мотивацію "бути партнером" [2, с. 159]), ми визначаємо причини, що мотивують викладацький склад кафедри ділової іноземної мови та перекладу НТУ "ХПІ" використовувати мультимедіа в аудиторії при навчанні студентів фаховим перекладацьким компетенціям:

- 1) залучення носія мови до аудиторії через телевізійний фрагмент;
- 2) інтерактивна природа використання мультимедіа;
- 3) принцип кооперативності «викладач-студенти» та «студент-студенти»;
- 4) мотивація самостійної підготовчої роботи студента;
- 5) гармонійне співіснування традиційних методик з сучасними технологіями;
- 6) розвиток творчих навичок студентів та залучення їх персональних талантів;
- 7) легкість використання флеш-накопичувача для різноманітних видів діяльності на занятті.

Варто дещо детальніше зупинитися на останній причині, яка є чи не найпершим мотиватором застосування мультимедіа у навчальному процесі викладача кафедри: в класі, обладнаному великим плазмовим екраном і ноутбуком, єдиним інструментом, що використовується, є крихітний флеш-накопичувач. У порівнянні з аудиторією, де встановлений ряд персональних комп'ютерів, цей пристрій не потребує великих затрат чи додаткових умінь, крім того, він є у кожного

учасника навчального процесу. Однак при цьому існують етапи підготовки його використання. Це – попередня, індивідуальна робота з підбору потрібного матеріалу для розробки набору вправ щодо майбутнього перегляду, та визначення кінцевої мети – організація заняття таким чином, щоб студенти стали частиною обговорення та "занурилися" у справжню мовленнєво-соціальну ситуацію. Ця технологія також надає можливість привести викладача, чия рідна мова англійська, до аудиторії: студенти не тільки можуть бачити носіїв мови на екрані та отримувати навички прослуховування різноманітних автентичних акцентів англійської мови, але також намагаються дотримуватися вказівок медіа-тьютора. Застосовуючи цю технологію, викладачі кафедри часто використовують навчальні матеріали методичної підтримки програми engVid, на сайті якої опубліковано більш ніж 400 відео-уроків, що укладені професійними викладачами-носіями англійської мови, що висвітлюють такі теми як граматику, словниковий склад, фразеологізми, вимова, сленг, бізнес-англійська, письмове мовлення, підготовка до іспитів IELTS/TOEFL/TOEIC тощо. Багато з уроків супроводжуються тестовими завданнями для перевірки засвоєння матеріалу. Такі мультимедійні заняття мають багато сприятливих аспектів, таких як розвиток практичних навичок студентів, створення "ефекту участі", що допомагає реалізувати принцип інтерактивного відео-навчання та забезпечити повноцінне мовленнєве занурення.

Обговорення позитивних моментів на методологічних семінарах кафедри спонукало проведення аналізу щодо результатів використання різних мультимедійних інструментів на заняттях з фахового перекладу. Було підготовлено два типи анкет щодо ефективності використання мультимедіа в класі порівняно з традиційними методами викладання англійської мови. Перший тип був призначений для викладачів кафедри, другий був призначений для самостійної оцінки ефективності такої діяльності самими студентами. Обидві анкети включали питання, які оцінювалися від найнижчого 1 балу до найвищих 5 балів. Кількість задіяних викладачів складала 25 осіб, у студентському корпусі – 250 осіб. Питання, що були включені до анкетування, стосувалися оцінювання проценту участі студента у занятті, уваги студентів, їх емоційного стану під час роботи з мультимедіа, ефективності у засвоєнні матеріалу, впливу мультимедіа на відвідування занять, покращення комунікативної майстерності, занурення студентів у мовне середовище та мотивацію до навчання.

Як і передбачалося, в анкетах студентів порівняння застосування традиційних та мультимедійних технологій показало переважні пріоритети останнього (близько 85%). Отже, середній бал для уваги в традиційних методах становив 3-4 бали, у мультимедіа - 5. Подібні результати були справедливими щодо інших позицій. Проте приблизно 5% студентів надали меншу кількість балів у мультимедійному підході мотивації та відвідуванні занять (близько 2%). Багато студентів визначили пріоритети мультимедіа порівняно з традиційними методами щодо ефективності навчання та покращення комунікативної майстерності.

Що стосується анкет викладачів, то вони представили більш однотайну думку: найвищу оцінку (100%) отримало оцінювання проценту участі студента у занятті та їх активне занурення у автентичне англійське середовище. За спостереженнями викладачів, після перегляду різноманітних відео-фрагментів значно покращується швидкість мовлення та навички аудіювання студентів. Крім того, перегляд роботи перекладача у певному середовищі додає до фахової компетентності майбутнього професіонала-перекладача.

Висновки. Застосування медійних технологій у процес викладання фахового перекладу є вже обов'язковим компонентом навчального процесу на кафедрі ділової іноземної мови та перекладу НТУ «ХПІ». На основі проведеного дослідження ми можемо виокремити основні переваги таких методик, а саме:

1) мультимедійні технології навчання іноземної мови в класі порівняно з традиційними техніками є більш ефективними в тому, якого прогресу можуть досягти студенти за одиницю часу в тій чи іншій мовній діяльності;

2) мультимедіа в класі все ж треба поєднувати з / або заснованими на традиційних методах презентаціями та тренуванням, оскільки вони переважно вимагають певного рівня студентської майстерності для роботи з ними;

3) простий пристрій – флеш-накопичувач – є економічно вигідним та доступним в аудиторії, оскільки для його застосування потрібний лише тільки плазмовий екран для всіх видів діяльності;

4) ефективність будь-яких методів навчання, включених до мультимедіа, повністю спирається на здатність викладачів залучати студентів до участі в процесі навчання, де сам викладач виступає центром цього процесу.

5) методи самостійних студентських проєктів виявляються творчими та ефективними;

6) для задоволення потреб усіх студентів, від найвищого до найнижчого рівня знань, викладач повинен стати партнером та наставником, а також застосовувати всі свої педагогічні вміння, щоб зберегти немотивованих студентів від відсторонення від навчальної діяльності.

Список літератури: 1. Higher Education and Research. – Режим доступу : http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/EHEA2010/BolognaPedestrians_en.asp. – Дата звернення : 12 грудня 2017. 2. Пилипенко В. Ю. Потенціал мультимедійних технологій у навчальному середовищі вищої школи / В. Ю. Пилипенко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2013. – № 2(55). – С. 157–168. 3. Белікова І. Мультимедійні засоби навчання – запорука підвищення якості вивчення іноземних мов у ВНЗ / І. Белікова // Теорія та методика управління освітою. – 2013. – Вип. 12. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tmuo_2013_12_5. – Дата звернення : 12 грудня 2017. 4. Сазанович Л. В. Використання медіа технологій у навчанні англійської мови студентів вищого медичного навчального закладу / Л. В. Сазанович // Освітнологічний дискурс. – 2014. – № 1 (5). – С. 208–215. 5. Ковальчук Л. О. Засоби мультимедіа у навчанні іноземних мов студентів економічних спеціальностей / Л. О. Ковальчук, Т. В. П'ятничка // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки. – 2012. – Кн. 2. – С. 87–90. 6. Dovedan Z. Multimedia in Foreign Language Learning / Z. Dovedan, S. Seljan, K. Vuckovic // Proceedings of the 25th International Convention MJPRO. – 2002. – pp. 72–75. 7. Pun M. The Use of Multimedia Technology in English Language Teaching: a Global

Perspective / M. Pun // Crossing the Border: International Journal of Interdisciplinary Studies. – 2013. – № 1(1). – pp. 119–123. 8. Fiorito L. Teaching English for Specific Purposes (ESP) / L. Fiorito. – Режим доступу : http://www.usingenglish.com/articles/teaching-english-for-specific-purposes-esp.html_2005. – Дата звернення : 12 грудня 2017.

References (transliterated): 1. *Higher Education and Research*. Available at : http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/EHEA2010/Bologna-Pedestrians_en.asp. (accessed 12.12.2017). 2. Pylypenko V. Yu. Potentsial multimediynykh tekhnologii u navchalnomu seredovyshchi vyshchoi shkoly [The potential of multimedia technologies in the environment of higher education]. *Dukhovnist osobystosti: metodologiya, teoriya i praktyka*. 2013, no. 2(55), p. 157–168. 3. Bielikova I. Multimediyni zasoby navchannya – zaporyka pidvyshchennya yakosti vyvchennya inozemnykh mov u VNZ [Multimedia learning means as means of improving the quality of foreign language learning in HEI]. *Theory and methods of educational management*. 2013. Ed. 12. Available at : [http://umo.edu.ua/katalog-vidanj/electronic-journal-the-theory-and-methods-of-educational-](http://umo.edu.ua/katalog-vidanj/electronic-journal-the-theory-and-methods-of-educational-management-edition-12-2013)

[management-edition-12-2013](http://umo.edu.ua/katalog-vidanj/electronic-journal-the-theory-and-methods-of-educational-management-edition-12-2013). (accessed 12.12.2017). 4. Sazanovich L. Vykorystannya media tekhnologii u navchanni angliyskii movi studentiv vyshchoho medychnoho navchalnoho zakladu [Using media technologies in teaching English to medical students]. *Osvitohychnii dyskurs* [Educational discourse]. 2014, no. 1 (5), pp. 208–215. 5. Kovalchuk L. O., Piatnychka T. Zasoby multimedia u navchanni inozemnykh mov studentiv ekonomichnykh spetsialnostei. [Multimedia means in teaching foreign languages to economic students]. *Philologichni nauky* [Philological Sciences]. 2012, Book. 2, pp. 87–90. 6. Dovedan Z., Seljan S., Vuckovic K. Multimedia in Foreign Language Learning. *Proceedings of the 25th International Convention MJPPO*. 2002, pp. 72–75. 7. Pun M. The Use of Multimedia Technology in English Language Teaching: a Global Perspective. *Crossing the Border: International Journal of Interdisciplinary Studies*. 2013, no. 1(1), pp. 119–123. 8. Fiorito L. *Teaching English for Specific Purposes (ESP)*. Available at : http://www.usingenglish.com/articles/teaching-english-for-specific-purposes-esp.html_2005. (accessed 12.12.2017).

Надійшла (received) 14.12.2017

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Мультимедійні засоби у навчанні фаховому перекладу / А. А. Бадан, І. В. Недайнова // Вісник НТУ «ХПІ». Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – № 52 (1273). – С. 110–113. – Бібліогр. : 8 назв. – ISSN 2227-6890.

Мультимедийные средства в обучении профессиональному переводу / А. А. Бадан, И. В. Недайнова // Вісник НТУ «ХПІ». Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – № 52 (1273). – С. 110–113. – Бібліогр. : 8 назв. – ISSN 2227-6890.

Multimedia means in teaching professional translation / A. A. Badan, I. V. Nedainova // Bulletin of NTU "KhPI". Series : Actual problems of Ukrainian society development. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. – No. 52 (1273). – P. 110–113. – Bibliogr. : 8. – ISSN 2227-6890.

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Бадан Антоніна Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу; тел.: (095) 024 80 70; e mail: tihonravov@kpi.kharkov.ua.

Бадан Антонина Анатольевна – кандидат филологических наук, доцент, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», заведующая кафедры делового иностранного языка и перевода; тел.: (095) 024 80 70; e mail: tihonravov@kpi.kharkov.ua.

Badan Antonina Anatoliivna – Candidate of Philological Sciences (Ph. D.), Docent, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Head of Business Foreign Language and Translation Department; тел.: (095) 024 80 70; e mail: tihonravov@kpi.kharkov.ua.

Недайнова Ірина Василівна – кандидат філологічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри ділової іноземної мови та перекладу; тел.: (050) 558 15 09; e mail: tihonravov@kpi.kharkov.ua.

Недайнова Ирина Васильевна – кандидат филологических наук, доцент, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», профессор кафедры делового иностранного языка и перевода; тел.: (050) 558 15 09; e mail: tihonravov@kpi.kharkov.ua.

Nedainova Iryna Vasyliivna – Candidate of Philological Sciences (Ph. D.), Docent, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Professor of Business Foreign Language and Translation Department; тел.: (050) 558 15-09; e mail: tihonravov@kpi.kharkov.ua.